

TEMA

Rosenius må på plads i en ny stue

AF ANDREAS KAMMERSGAARD IPSEN

Jeg er blevet eksistentielt forbundet med evangeliet. Det er arven fra Rosenius. Men hvordan kan arvegodset anvendes og berige os i en helt ny tid?

Andreas Kammergaard Ipsen, f. 1983

Præst i Tarm Frimenighed
andreas@tarmfrimenighed.dk

For omkring femten år siden – dengang jeg var ti kilo lettere og stadig havde en præsentabel hårpragt – lå jeg en aften på min seng og læste Rosenius. Den foregående jul havde min mormor foræret alle sine børnebørn den opdaterede udgave af den svenske vækkesprædikants skrifter. Det blev den sidste jul, vi kunne fejre sammen med min mormor, inden hun gik hjem til Jesus, og derfor fik netop denne julegave en særlig betydning for mig.

Den aften var jeg gået i gang med det første bind: *Gud kalder*, og jeg skulle ikke mange sider ind i bogen, før der blev vendt op og ned på min relation til Gud.

I et af de første kapitler behandler Carl Olof Rosenius Jesu afskedstale til disciplene, hvor Jesus taler om, at "Helligånden skal overbevise verden ... om synd: at de ikke tror på mig" (Joh 16,8-10). Til dette skriver Rosenius: "Al synd

mod De ti Bud er sonet og ude af stand til at fordømme den, som ikke ved sin vantro fordømmer sig selv."¹

Da jeg læste disse ord, var det, som om tiden gik i stå. Jeg læste ordene igen. Og igen. Og igen. Pludselig oplevede jeg noget, som jeg ikke på forhånd havde kunnet forestille mig: evangeliet gik op for mig.

Det var jo ikke, fordi jeg ikke godt "vidste" det i forvejen. Jeg kendte udmærket godt den luthersk-rosenienske frelseslære, men jeg havde kun kendt den intellektuelt. Pludselig kendte jeg den eksistentielt.

Det, som gik eksistentielt op for mig, var, at min synd ganske enkelt var taget ud af ligningen i mit forhold til Gud. Ja, ikke bare min synd, men også min fromhed og alt, hvad jeg kunne finde på at mene og tænke om mig selv, blev irrelevant. Jesus blev alfa og omega i mit forhold

til Gud. Med ét slag blev Jesus større, og jeg selv mindre.

Livsforbundet med evangeliet

Der var engang, hvor jeg kendte min kone intellektuelt. Det var, før vi blev kærester. Jeg vidste, hvem hun var og havde hilst på hende nogle gange, men hvad hun i øvrigt gjorde, sagde eller tænkte, havde ikke den store indflydelse på mig og mit liv. Men nu, efter vi blev kærester, og især efter vi blev gift, kender jeg hende ikke bare intellektuelt, men eksistentielt. Den, hun er, og det, hun gør, siger og tænker, har direkte indflydelse på mig og min hverdag. Jeg er blevet livsforbundet med min kone.

På samme måde gik jeg den aften for femten år siden fra at være bekendt med evangeliet til at blive eksistentielt livsforbundet med evangeliet. Det var pludselig *min* synd, som Jesus havde sonet, og det var *mit* gudsforhold og *min* evige skæbne, som ene og alene var bestemt af, om jeg satte min tillid til Jesus eller ej.

Det var arven fra Rosenius til mig.

Arven

Temaet for dette nummer af *Budskabet* er "Arven fra Rosenius". Jeg kan godt lide den formulering. En arv er noget værdifuldt, man kan modtage uden selv at skulle bruge penge på det.

Det kan fx dreje sig om bedstefars sofa. Det er afdøde bedstefar, og ikke mig, der har brugt tid og kræfter på at tjene pengene til at købe sofaen, og jeg kan nu modtage og gøre brug af den helt kvit og frit. Arbejdet er gjort for mig, og det ville være tåbeligt af mig at smide bedstefars sofa på lossepladsen for så selv at gå ud og købe en anden magen til.

På samme måde er det med den åndelige arv, vi har fået fra fx Rosenius. Det ville være tåbeligt på forhånd at afskrive Rosenius og hans budskab som "forældet" eller "kedeligt", for vi kan faktisk spare os selv en del kræfter ved at trække på de erfaringer, som allerede ligger gemt hos Rosenius.

Men det er også sådan med arvestykker, at de skal tages i brug i en ny kontekst. Når man arver bedstefars møbler, så er det ikke meningen, at de skal blive stående i bedstefars stue, eller

at vi kun kan bruge dem, hvis vi indretter vores egen stue præcis, som bedstefar gjorde. Bedstefars møbler skal ind og finde sin plads i den nye stue.

Hvis vi skal forvalte arven fra Rosenius i dag, så må vi også tage denne opgave alvorligt.

Nåden i Guds hjerte

Når vi i dag står med en værdifuld arv fra Rosenius, så er det afgørende, at vi finder måder at bruge denne arv i den nye "stue", vi bor i. Men for at kunne gøre det, så er det først og fremmest afgørende at identificere, hvad der er selve kernen i Rosenius' budskab. Ved vi ikke det, kan vi heller ikke omsætte budskabet til vores tid.

Jeg skulle ikke mange sider ind i bogen, før der blev vendt op og ned på min relation til Gud

Men heldigvis kan Rosenius' budskab koges ned til fire ord: "Nåden i Guds hjerte". Det indgår i titlen på en af de mest kendte og elskede Rosenius-sange, SoS 511/DDS 521.

Disse ord betegner på en stærk og poetisk måde det faktum, at frelsen er noget, som sker uden for mig. Forsoningen er først og fremmest en begivenhed i *Guds* hjerte, hvor han går fra at se mig som en ulydig oprører pga. min synd til at se mig som et elsket barn pga. Jesu forsoningsværk.

Derfor er det i bund og grund fuldstændig ligegyldigt, hvad jeg føler om mig selv i relation til Gud. Min frelse eller fortabelse afhænger ikke af, om jeg føler mig som en vellykket kristen, eller om jeg føler min samvittighed dybt tynget af synd og skyld.

Uanset hvad jeg i et givent øjeblik føler og tænker om mig selv og mit forhold til Gud, så kan jeg *vide* og *hvile* i, hvad Gud tænker om mig: at jeg er ren og hellig på grund af det, Jesus gjorde for mig, da han bar min skyld på korset.

Det er ikke følelsen af nåde i *mit* hjerte, som

gør mig til en kristen, men erkendelsen af nåden i Guds hjerte.

Skyld

Men hvordan kan denne arv så berige os i vores tid? Her tror jeg, det er afgørende at erkende, at Rosenius i høj grad levede i en skyldkultur. Fra både kirke, samfund og familie var der mange skrevne og uskrevne forventninger til, hvordan man ”burde” opføre sig for at blive anerkendt og accepteret.

Skyldfølelsen blev da forbundet med de ydre handlinger, for det var i de ydre handlingers verden, at menneskets identitet blev skabt. Og dette forhold vil man helt naturligt bringe ind i sit forhold til Gud, sådan at ens identitet som kristen afhænger af i hvor høj grad man er tynget af skyld over ydre syndige handlinger.

Skyldfølelse førte til en oplevelse af være fordømt af Gud. Ind i denne kultur stod Rosenius’ budskab knivskarpt: ”Al synd mod De ti Bud er sonet og ude af stand til at fordømme den, som ikke ved sin vantro fordømmer sig selv.” For den kristne skal fokus ikke være på egen skyld, men på Jesu retfærdighed og hans forsoningsværk på korset.

Skam

Men for os, i vores ”stue”, er udfordringen, at vi ikke længere lever i en skyldkultur, men at vægten i højere grad ligger på oplevelsen af *skam*.² (Det kan diskuteres, om man kan tale om en decideret skamkultur i dag, men der er ingen tvivl om, at skamfølelsen har fået mere plads end skyldfølelsen).

Det betyder, at menneskers identitet ikke længere afhænger af, hvorvidt man kan leve op til ydre moralske fordringer, men om man derimod oplever at være

værdifuld og føler sig ”set” af andre. Skyld kan man føle over at have *gjort* noget forkert; skam kan man føle over at *være* forkert.

I denne kontekst kan Rosenius på overfladen virke mindre relevant. Der er heller ingen tvivl om, at vi som kirke i vores tid skal byde ind med en betoning, som ikke står lige så stærkt hos Rosenius: menneskets uendeligt høje værdi som Guds elskede skabning. Den betoning er vigtig, for hvor skyldfølelsen bunder i en teologisk *virkelighed*, nemlig vores reelle skyld, så bunder den skamfulde mindreværdsfølelse i en teologisk *forglemmelse* af menneskets høje værdi.

Selvcentrerethed

Men man tager fejl, hvis man tror, at Rosenius’ anliggende dermed er blevet overflødigt i en skamkultur. Og man tager især fejl, hvis man tror, at den forkromede løsning på nutidsmenneskets skamproblem er en ensidig forkyndelse af Guds skaber-kærlighed.

For både skammen og skylden – når de bliver brugt som parametre for vurderingen af mit gudsforhold – er symptomer på den samme sygdom, menneskets egentlige problem: selvcentreretheden. Selvcentreretheden er menneskets naturlige tendens til at sætte sig selv først og se på sig selv, når vi skal vurdere vores forhold til omverdenen og Gud.

Den grundskade beskrev Augustin som det, at mennesket er ”indkroget i sig selv”. Luther brugte senere dette udtryk til at forklare, hvordan menneskets naturlige instinkt er at misbruge Guds gaver på sig selv og endda bruge Gud som et redskab til i selvcentrerethed at søge Guds gaver og ikke Gud selv.

I læsningen af syndefaldsberetningen

vil man i en skyldkultur ofte sætte fokus på den ydre synd: mennesket spiser af frugten. En skamkultur vil snarere lægge mærke til, hvordan Adam og Eva skjuler sig for Gud og skammer sig over deres nøgenhed.

Men det egentlige syndefald går forud for begge. Det finder sted i det øjeblik, slangen får plantet selvcentreretheden i Evas hjerte, sådan at hun ser sig selv og sine egne behov som centrum for sin eksistens. Både den ydre skyld (den teologiske virkelighed) og skamfølelsen (den teologiske forglemmelse) er resultatet af dette syndefald. De er begge symptomer på den egentlige sygdom.

Medicinen

Det kan godt være, at samtidens symptomer er andre i dag end på Rosenius’ tid, men sygdommen er stadig den samme. Uanset om jeg ser på de ydre gerninger (som i skyldkulturen) eller følelsen af betydningsfuldhed (som i en skam”kultur”) som parametre for mit gudsforhold, så er det i bund og grund et udtryk for denne indkrogethed i mig selv. Og netop derfor er arven fra Rosenius stadig særdeles relevant.

For kernen i Rosenius’ budskab er jo netop, at jeg skal flytte fokus væk fra mig selv og hen på Jesus, hvis jeg vil finde grunden til min frelse og fred med Gud – uanset om det er skyld- eller skamfølelsen, der frarøver mig freden.

Rosenius’ anliggende er dybest set at række evangeliets medicin til det selvcentrerede menneske, så jeg kan se, at jeg aldrig vil kunne finde et holdbart fundament i mig selv, men kun i Jesus.

Det betyder ikke, at jeg som kristen aldrig mere vil føle skyld eller skam, for jeg er stadig et faldent menneske. Målet er

FOTO: ISTOCKPHOTO

Kernen i Rosenius' budskab er, at jeg skal flytte fokus væk fra mig selv og hen på Jesus, hvis jeg vil finde grunden til min frelse og fred med Gud – uanset om det er skyld- eller skamfølelsen, der frarøver mig freden

heller ikke, at jeg slet ikke skal opleve skyldfølelse. Men målet er, at jeg ikke lader mit gudsforhold slå i stykker af disse følelser, men lader det bygge på Jesus alene.

På den måde kan jeg blive befriet fra skylden og skammen, *samtidig med* at jeg stadig mærker dem i mit liv. Som Luther skarpt formulerede det: "Simul justus et peccator" (latin) – på samme tid retfærdig og synde.

Roseniansk forkyndelse i dag

Vi skal stadig forkynde Guds dom og nåde over menneskets skyld og gerne gøre rig brug af arven fra Rosenius til det. Det vil altid være livsvigtigt, og det er på ingen måde denne artikels hensigt at afskrive talen om skyld som "forældet".

Hvis mennesker ikke erkender deres skyld, så er en bibelsk forkyndelse forpligtet til at lede

dem til denne erkendelse. Og endnu vigtigere: lede til erkendelsen af den menneskelige selvcentrerethed, som er årsagen til den ydre syndighed.

Men Rosenius' anliggende er først og fremmest trøsten til det ængstede hjerte, det hjerte, som ikke tør tro sig frelst på grund af noget i sig selv. Her kan både skylden og skammen være årsagen til ængstelsen.

Det vigtige er ikke i første omgang, hvilken af årsagerne der er mest "rigtig" eller from. Det vigtige er medicinen, som kan frigøre og give frelsesvished: nåden i Guds hjerte – at vi selv og alt hos os er taget ud af ligningen. Både skylden og skammen.

Hvis menneskets grundskade er *selvcentreretheden*, uanset hvordan den kulturelt får udtryk, så er arven fra Rosenius altid relevant: *Kristuscentreretheden*.

-
- 1 C.O. Rosenius: *Gud kalder*, Dansk Luthersk Forlag, 1998, s. 23.
 - 2 Leif Andersen: *Kroppen og ånden – sjælesorgens basis, bind 1*, Forlaget Kolon, 2015, s. 108.